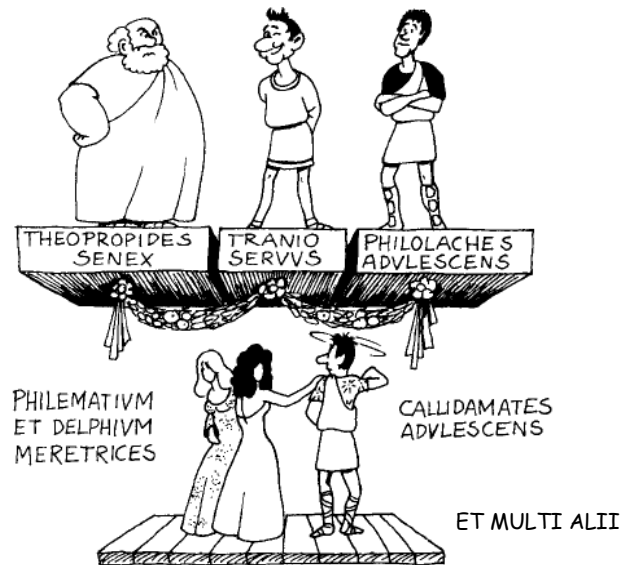

Plautus, *Mostellaria* 1-312

Argumentum

Manu misit emptos suos amores Philolaches,
 Omnemque absente rem suo absumit patre.
 Senem, ut revenit, ludificatur Tranio:
 Terrifica monstra dicit fieri in aedibus,
 Et inde pridem emigratum. intervenit
 Lucripeta faenus faenerator postulans.
 Ludosque rursus fit senex; nam mutuom
 Acceptum dicit pignus emptis aedibus.
 Requirit quae sint: ait vicini proxumi.
 Inspectat illas. post se derisum dolet,
 Ab sui sodale gnati exoratur tamen.

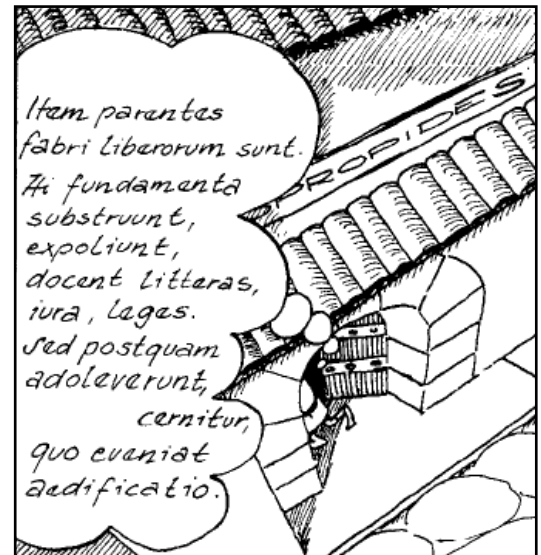

Erste Szene (1-83): Streit der Sklaven Tranio und Grumio (Vorgeschichte)

Zweite Szene (84-156): Haus-Gleichnis des Philolaches

- {PHILOLACHES} Recórdatus múltum et diú cogitávi
 85 argúmenta^{que} ín pectus ínstitui multa
 ego, át^{que} in meó corde, si ést quod mihí cor,
 eám rem volútavi et diú disputávi,
 hominém cuius réi, quandó natus esset,
 similem ésse arbitrárer simulácrum^{que} habére:
 90 id répperi iam exéplum.
 novárum aedium ésse arbitrór similem ego hóminem,
 quandó natus ést. ei rei argúmenta dícam. [...]
 101 aedés quom extempló sunt parátae, expolítae,
 factaé probe examússim,
 laudánt fabrum at^{que} aedés probant, sibi quis^{que} inde
 exemplum éxpetunt. [...]
 108 át^{que} illud saépe fit: témpe^{stas} venit,
 cónfringit tégulas ímbrices^{que}: ibi
 110 dóminus indíligens réddere aliás nevolt;
 vénit imber, pér^{lavit} párietes, pér^{pluont},
 tígna putéf^{acit}, pér^{dit} operám fabri:
 néquior fáctus iam est úsus aedium.
 át^{que} <ea> haud ést fabri cúlpa. [...]
 117 párietes ruont: aédificantur aedés totae dénuo.
 haec árgumenta ego aédificiis díxi; nunc etiám volo
 dicére, ut homines aédium esse símilis arbitrémini.
 120 primúmdum paréntes fabri liberúm sunt:
 ei fúndamentúm substruont liberórum; [...]
 126 expóliunt: docént litterás, iura, léges,
 sumptú suo et labore
 nitúntur, ut alií sibi esse illórum similis éxpetant.
 ád legionem [...]
 131 abeunt á fabris. ún^{um} ubi emeritum est stipendium,
 igitúr tum specimén cérnitur, quo evéniat aedificátió.
 nám ego ad illúd frugi usque ét probus fui,
 ín fabrorúm potestáte dum fui.
 135 póstea quom ímmigravi ín^{genium} in meum,
 pér^{didi} operám fabrorum ílico oppido.
 vénit ignávia, ea míhi tempestás fuit,
 mi á^{dventu} suo grándinem [imbrem^{que}] attulit;
 haéc verecúndiam mi ét virtutís modum
 140 déturbavít detexít^{que} a me ilico;
 póstilla optígere me néglégens fui.
 contínuo pro imbre amor advenit [in cor meum],
 is úsque in pectus pér^{manavit}, pér^{madefecit} cór meum.
 núnc simul rés, fides, fáma, virtús, decus
 145 déseruerunt: égo sum in usu fáctus nimio néquior. [...]
 149 cór dolet, cum scio ut núnc sum at^{que} ut fui.

Dritte Szene (157-312): Kosmetikszene (Philematium, Scapha, Philolaches)

161 [...] {PHILOL.} O Venus venusta,
haec illa est tempestas mea, mihi quae modestiam omnem
detexit, tectus qua fui; tum mihi Amor et Cupido
in pectus perpluit meum, neque iam umquam optigere possum:
165 madent iam in corde parietes, periire haec oppido aedis.

{PHILEM.} Contempla, amabo, mea Scapha, satin haec me vestis deceat.
volo mé placere Philolachi, meo oculo, meo patrono.
{SC.} Quin tu te exornas moribus lepidis, quom lepidata tute es?
non vestem amatores amant [mulieris], sed vestis fartim.
170 {PHILOL.} Ita me di ament, lepidast Scapha, sapit scelestata multum.
ut lepide omnes mores tenet sententiasque amantum. [...]

173 {SC.} Virtute formae id evenit, te ut deceat quidquid habeas.
{PHILOL.} Ergo ob istuc verbum te, Scapha, donabo ego hodie aliqui, [...]

181 {PHILEM.} Ego verum amo, verum volo dici mihi: mendacem odi. [...]
187 {SC.} Tu ecaster erras, quae quidem illum expectes unum atque illi
morem praecipue sic geras atque alios asperneris.

190 matronae, non meretricium est unum inservire amantem.
{PHILOL.} Pro Iuppiter, nam quod malum versatur meae domi illud?
di deaeque me omnes pessumis exemplis interficiant,
nisi ego illam anum interfecero siti fameque atque algu.

{PHILEM.} Nolo ego mihi male te, Scapha, praecipere. {SC.} Stulta es plane,
195 quae illum tibi aeternum putes fore amicum et benevolentem.
moneo ego te: te ille deseret aetate et satietate. [...]

198 postremo, si dictis nequis perduci, ut vera haec credas
mea dicta, ex factis nosce rem. vides quae sim; et quae fui ante.
200 nihilo ego quam nunc tu amata sum; atque uni modo gessi morem:
qui pol me, ubi aetate hoc caput colorem commutavit,
reliquit deseruitque me. tibi idem futurum credo.

{PHILOL.} Vix comprimor, quin involem illi in oculos stimulatrici.
{PHILEM.} Solam ille me soli sibi suo <sumptu> liberavit:
205 illi me soli censeo esse oportere opsequentem.

{PHILOL.} Pro di immortales, mulierem lepidam et pudico ingenio.
bene hercle factum et gaudeo mihi nihil esse huius causa. [...]
233 Vtinam nunc meus emortuos pater ad me nuntietur,
ut ego exheredem meis bonis me faciam atque haec sit heres.

235 {SC.} Iam ista quidem absumpta res erit: dies noctesque estur bibitur,
neque quisquam parsimoniam adhibet: sagina plane est.

{PHILOL.} In te hercle certumst principe ut sim parcus experiri,
nam neque edes quicquam neque bibes apud me his decem diebus.

{PHILEM.} Si quid tu in illum bene voles loqui, id loqui licebit:
240 nec recte si illi dixeris, iam ecaster vapulabis. [...]

245 {SC.} Video te nihili pendere prae Philolache omnis homines.
nunc, ne eius causa vapulem, tibi potius adsentabor.

[si acceptum sat habes, tibi fore illum amicum sempiternum.]
{PHILEM.} Cédo mi speculum et cum ornamentis arculam actutum, Scapha,
ornata ut sim, quom huc adveniat Philolaches voluptas mea.

250 {SC.} Mulier quae se suamque aetatem spernit, speculo ei usus est:
quid opust speculo tibi, quae tute speculo speculum es maximum?

{PHILOL.} Ob istuc verbum, ne nequiquam, Scapha, tam lepide dixeris,
dabo aliquid hodie peculi tibi, Philematium mea.

{PHILEM.} Suo quique loco (viden?) capillus satis compositust commode.

- 255 {SC.} Vbi tu commoda es, capillum commodum esse credito. [...]
 261 {PHILEM.} Tum tu igitur cedo purpurisum. {SC.} Non do. scita es tu quidem.
 nova pictura interpolare vis opus lepidissimum? [...]
 272 {PHILEM.} Etiamne unguentis unguendam censes? {SC.} Minime feceris.
 {PHILEM.} Quapropter? {SC.} Quia ecastor mulier recte olet, ubi nihil olet.
 nam istae veteres, quae se unguentis unctitant, interpoles,
 275 vetulae, edentulae, quae vitia corporis fucio occulunt,
 ubi sese sudor cum unguentis consociavit, ilico
 itidem olent, quasi cum una multa iura confudit cocus. [...]
 292 {PHILOL.} Nimis diu abstineo manum.
 quid hic vos agitis? {PHILEM.} Tibi me exorno ut placeam. {PHILOL.} Ornata es satis.
 abi tu hinc intro atque ornamenta haec aufer. sed, voluptas mea,
 295 mea Philematium, potare tecum conlibitum est mihi.
 {PHILEM.} Et edepol mihi tecum, nam quod tibi libet idem mihi libet,
 mea voluptas.

ANHANG ZUR INTERPRETATION – Manfred Fuhrmann, Die soziale Grammatik des Lachens

1. Die wichtigsten Elemente der hellenistisch-römischen Komödie

- (I. Ideale Ordnung des bürgerlich-privaten Alltags, der Familie)
 II. Zerstörung der Ordnung durch Zufälle oder Fehlverhalten
 III. Wiederherstellung der Ordnung durch Überwindung der Hindernisse

HANDLUNG (thematische Gliederung der Hindernisse)		ERGEBNIS	
I./II. Vorgeschichte	Bühnenhandlung	III. Bereinigung des Vergangenen	Gestaltung der Zukunft
1. a) Faktische Trennung b) Trennung mit Statusverlust	2. a) Eheliches Fehlverhalten (Mann-Frau-Konflikt) b) Fehlverhalten des Sohnes (Vater-Sohn-Konflikt) c) Fehlverhalten des Sklaven (Herr-Sklave-Konfl.) 3. Konkurrierender Plan 4. Charakter, Beruf	Familie vereint Status wiederhergestellt Familie vereint	Alte: keine Veränderung Junge: Hochzeit, Liebesbund Sklaven: Freiheit
		Familie versöhnt	
		Rache	
Plautus, <i>Mostellaria</i> : _____	2.b) Prasserei des Philolaches 2.c) Intrigen des Tranio → Täuschung des Vaters	Versöhnung Vater-Sohn und Herr-Sklave	_____

(nach FUHRMANN 68/73)

LITERATUR

- Text und Kommentare:* Plauti Comoediae, F. Leo (Hg.), 2. Band, Berlin 1896.
 Ausgewählte Komödien des T. Maccius Plautus, erklärt von August O. Fr. Lorenz, 2. Bändchen: *Mostellaria*, Berlin 1866.
 Plautus, *Il fantasma*, A. Q. Moreschini (Hg., Komm.), Torino 1970.
 Glücklich, H.-J.: Plautus: *Mostellaria*. Text mit Erläuterungen, Arbeitsaufträge, Begleittexte und Stilistik, Göttingen 1981.
 Glücklich, H.-J.: Die *Mostellaria* des Plautus im Unterricht, Göttingen 1981 (Consilia 3).
Bilder: Oberst, H.: Plautus in Comics. Die Gespenstergeschichte (*Mostellaria*) mit dem lateinischen Text, Zürich 1971.
Übersetzungen: Plautus, *Mostellaria* – Gespensterkomödie, W. Hofmann (Üs.), München 1979.
 Komödien, Plautus, P. Rau (Hg., Üs.), 4. Band, Darmstadt 2008.
Einzeluntersuchungen: Fuhrmann, M.: Lizenzen und Tabus des Lachens – Zur sozialen Grammatik der hellenistisch-römischen
 Komödie, in: W. Preisendanz, R. Warning (Hg.): *Das Komische*, München 1976 (Poetik und Hermeneutik VII), 65-102.
 Janka, M.: Jenseits der Plautus-Analyse. Die „*Mostellaria*“ („Gespensterkomödie“) als komisch verkehrte „*Odyssee*“, in:
 Festschrift für H. Gärtner, München 2004, S. 55-80.
 Leach, E. W.: De exemplo meo ipse aedificato: an organizing idea in the *Mostellaria*, *Hermes* 97, 1969, 318-332.
 Perutelli, A.: Il tema della casa nella *Mostellaria*, *Maia* 52, 2000, 19-34.
 Weide, I.: Der Aufbau der *Mostellaria* des Plautus, *Hermes* 89, 1961, 191-207.